

FAŠIZEM 1925-1942 / 1948-1986

Obdobje fašizma predstavlja najhujši trenutek zgodovine primorskih Slovencev. Fašistični režim je v obmejnem območju vodil nasilno raznorodovalno politiko do slovenskega in hrvaškega prebivalstva, v prepričanju, da je bilo treba zbrisati katerokoli sled različnih kultur in jezikov na vzhodni meji. Fašistično delovanje je zaobjemalo najrazličnejše sektorje in stremelo k popolni kontroli nad družbo. Fond vsebuje gradivo iz takratnega časa in iz poznejšega povojnega obdobja ter manjšo zbirko člankov o drugem tržaškem procesu ter o spodletelem atentatu na Mussolinija pri Kobaridu leta 1938.

Fasc. 1

1) Fašistično delovanje¹

- fašistična stranka na Goriškem do razkosanja goriške pokrajine (1923), pripravil Drago Sedmak, 1979
- kronika naše kalvarije pod Italijo, letak, brez datuma

2) Fašistične organizacije - Dopisi, obrazci

- prošnja za denarno podporo za ustanovitev lokalne sekcije PNF, 7. junij 1925
- okrožnica Federazione provinciale fascista dei commercii, 27. december 1928
- lepak Federazione provinciale fascista degli agricoltori, februar 1932
- pismo Associazione fascista della proprietà edilizia della Venezia Giulia, 17. januar 1929
- okrožnica Confederazione fascista degli industriali, april 1937
- fotokopija pisma PNF o farmacijah, 26. junij 1937
- brošura Gruppo dei fascisti universitari, 1939
- okrožnica Cassa provinciale di malattia, 1939
- okrožnica Federazione nazionale fascista delle mutue, 1939
- okrožnici Federazione nazionale fascista degli artigiani, 20. oktober 1939
- okrožnici Federazione nazionale fascista degli artigiani, brez datuma
- okrožnica Confederazione nazionale fascista dei lavoratori dell'industria, 1940
- okrožnica za firme, katerih uslužbenici niso vpoklicani v vojsko, 5. julij 1941
- fotokopija pisma Fulviju Suvichu o vključevanju bivših nacionalistov, 12. avgust 1940
- okrožnica Federazione nazionale fascista degli artigiani, 1941
- okrožnica Istituto nazionale fascista della previdenza sociale, 1941
- okrožnica Istituto nazionale fascista della previdenza sociale, 1941
- okrožnica Istituto nazionale fascista della previdenza sociale, 1942

¹ Bivši fond "Fašistične organizacije"

- okrožnica Istituto nazionale fascista della previdenza sociale, brez datuma
- seznam častnikov v Trstu, brez datuma
- okrožnica Ente nazionale fascista della cooperazione, brez datuma
- prazen obrazec Unione provinciale fascista lavoratori agricoli
- obrazec Confederazione fascista dei lavoratori dell'agricoltura
- okrožnica tržaškega prefekta o reviji Sodobnost, 2 izv., 7. junij 1941
- pismo fašistične stranke fašističnemu tajniku v Gorici o ponujanju služb za mlade Slovence in Hrvate daleč od Primorske, da bi se oddaljili od rojstnih krajev, 29. februar 1928
- telegram tajnika fašistične stranke Staraceja tajnik stranke v Gorici o premestitvi profesorja iz goriške gimnazije, 31. oktober 1932
- pismo confederazione fascista degli industriali iz Trsta z ukazom, naj se ne naroča tiska v slovenskem jeziku, 6. avgust 1942
- okrožnica tajnika goriške fašistične stranke, 19. november 1927
- okrožnica ministrstva za prevoze glede pristaniških delavcev, 28. april 1931
- pismo orožnikov iz Trsta o slovenskih organizacijah, 11. november 1926
- poročilo fašističnega informatorja, november 1938
- okrožnica orožnikov o slovenski propagandi, 30. marec 1925
- pismo tržaške kvesture glede maš in uporabljenega jezika pri bogoslužju v tržaški pokrajini, 19. avgust 1936
- poročilo orožnikov o društvu Prosveta iz Občin, 11. avgust 1927
- okrožnica notranjega ministrstva glede organizacije Balilla in razpustu slovenskih organizacij, 26. januar 1928
- pismo tržaške prefekture o slovenskih ustanovah, 22. september 1926
- pismo policije o slovenskih organizacijah, 11. november 1926
- pismo Ferdinanda Martellani kvestorju o svojem delovanju kot policaj in fašist v Barkovljah, 21. marec 1937
- okrožnica notranjega ministrstva o cerkvenem pevskem zboru v Barkovljah, 29. april 1934
- pismo ministrstva za kulturo glede revije »Sodobnost«, januar 1941
- pismo ministrstva za notranje zadeve glede romana »Vrli ljudje«, marec 1935

3) Fašistični tisk

- Il commercio isontino, 15. november 1930
- fotokopija članka iz Piccola, novi člani stranke (v Boljuncu, Miljah), 11. februar 1934
- satirični časopis "20", 5. julij 1936
- Osservatore Romano, december 1941
- Piemonte fascista, brez datuma

4) Povojni tisk o fašizmu

- fotografije iz neznanega časopisa, Rachele Mussolini in sinova, 6. junij 1948
- časopis "Africa nuova", 30. januar 1961
- članek o Mussoliniju, neznan časopis, 22. april 1966
- Storia illustrata, april 1969
- članek iz Meridiano di Trieste, 25. oktober 1979
- članek iz Dela, 30. oktober 1982
- članek o Mussoliniju, neznan časopis, brez datuma
- fotografije o fašizmu, verjetno iz revije "Gente", brez datuma

5) Članki – demografsko vprašanje

- razni članki iz fašističnega tiska - predvsem o Mussoliniju demografskem vprašanju in članki, ki povzemajo tisk iz tujine - trideseta leta

6) Članki o drugem tržaškem procesu in atentatu na Mussolinija 1938²

- originalni članki iz italijanskega tiska, december 1941
- fotokopije iz italijanskega tiska, december 1941
- fotokopija iz Slovenskega poročevalca (samo prva stran), 25. december 1941, 3 izv.

7) Revija Italia

- revija "Italia - Associazione nazionale fra mutilati ed invalidi di guerra - Delegazione regionale per il Friuli le Giulie e Dalmazia", 1929 (COBISS ID 5086579)

8) Tisk³

- Bollettino ufficiale 28. februar 1921 (2 izv.)
- Come si vota, 1924 (COBISS ID 8763628)
- Glasovnica 1924
- Marameo, 13. februar 1925
- Uniti - Review of Unione nazionale industrie turistiche italiane, junij 1925
- Il cancelliere d'Italia, 6. junij 1927
- Vedetta dell'Isonzo, 25. avgust 1928
- La sera, 18. februar 1929
- L'Isonzo agrario, oktober 1932 in 11. junij 1933 (COBISS ID 8061746)
- Balbo e i suoi cento „Atlantici“, priloga časopisa Il secolo illustrato, 12. avgust 1933
- San Giusto, december 1934 (COBISS ID 8764140)
- Le forze armate, 26. marec 1937 in 23. september 1938
- La difesa della razza, 5. avgust 1937
- L'Unione Sarda, 20. januar 1938
- Corriere della sera, 2. september 1938
- Ultime notizie, 17. september 1938

Fasc. 2

9) Fiume d'Italia

- brošura "Fiume d'Italia", št. 1-10, 1954 (številka 1 v dveh izvodih)
- gradivo o Reki pred 1920

10) Vita di Mussolini

- brošura "Vita di Mussolini", št. 1-30, 1949-1950

11) Il Piccolo

- fotografija prve strani 11. februar 1930
- 19. januar 1933
- 28. oktober 1933

² Bivši fond "Atentat na Mussolinija 1938"

³ Bivši fond "Italijanski legalni tisk"

- 20. oktober 1934

12) Il popolo di Trieste

- 1. december 1929
- 1930, brez točnega datuma (fotokopija)
- 7. januar 1934
- 18. januar 1940

13) Razni članki

- članki iz Il Piccolo, Giornale d'Italia, La coda del diavolo, Il mattino, Gazzetta dell'Emilia, 1923-1938

14) Razno gradivo

- poziv Società internazionale della pace, brez datuma
- La Nazione, 1. november 1918 – ponatis, ki je izšel kot priloga časopisa Il Piccolo (1. november 1978)
- Il Meridiano, 3. februar 1983

Fasc. 3

15) Upor v Marezigah 1921 - članki⁴

- časopisni članki iz Primorskega dnevnika, Primorskih novic, Dela, ital. dnevnika (brez naslova) 1935-1986
- spominska razglednica o upor v Marezigah, brez datuma

16) Upor v Marezigah 1921 - referati na posvetu v Kopru (1971)

- Srečko Vilhar - Primorski Slovenci in nacionalno vprašanje v obdobju 1918-1945
- Claudio Silvestri - Prva organizacija fascijev v Istri
- Milica Kacin-Wohinz - Revolucionarno gibanje v Julijski krajini v letih 1920 in 1921

17) Seznami in izvlečki fašističnih zakonov, ki zadevajo Slovence⁵

- seznam v slovenščini zakonov, ki zadevajo Slovence: razdeljen po snovi, ročno popravljena verzija in nepopoln original
- kronološki seznam v slovenščini zakonov, ki zadevajo Slovence, 3 izv.
- seznam in izvlečki v italijanščini zakonov, ki zadevajo Slovence, 3 izv.
- dodatni seznam (original) razdeljen po vsebinah

18) Fašistična zakonodaja - zapiski

- zapiski o fašističnih zakonih
- članek iz Primorskega dnevnika, 5. november 1986
- zapis iz zapuščine Zorka Jelinčiča o prepovedi slovenskih in hrvaških nagrobnih napisov
- kuverta z ročnimi zapiski o fašistični zakonodaji

19) Gradivo o ukinitvi fašističnih določil

⁴ Bivši fond "Upor v Marezigah 1921"

⁵ Bivši fond "Fašistična zakonodaja"

- zapiski o spremembi priimkov v prvotno obliko
- zapiski o odpravi zakona o tujih krstnih imenih
- zapiski o uvedbi rabe slovenščine na sodišču
- poveljni zakoni, ki so razveljavili fašistične zakone
- fašistični zakoni, ki so še v veljavi v coni A STO
- fotokopija zakonskega osnutka Sema in drugi, določila v prid žrtvam posebnega sodišča
- spomenica slovenskih občinskih svetnikov iz Trsta, Milj, Doline, Devin-Nabrežine, Zgonika in Repentabra varnostnemu svetu OZN o ukinitvi fašistične zakonodaje, 21. december 1952

20) Članki o fašističnih zakonih

- časnikarski članki o fašistični zakonodaji in njeni ukinitvi

21) Cerkev - zakoni

- zapiski o fašistični zakonodaji glede Cerkve in rabe slovenščine
- članek iz revije Trieste, september-oktober 1963

22) Fotokopije zakonov in brošure

- fotokopije fašistične zakonodaje, ki zadeva Slovence
- brošura "Cittadinanza italiana", zakonodaja na temo državljanstva do leta 1937 (COBISS ID 8764652)
- brošura "Tariffe rischi commerciali, rischi civili", 1928 (COBISS ID 8764396)

Fasc. 4

23) Delo⁶ (izhajalo v Trstu)

- jubilejna številka Dela ob 80. letnici časopisa, 19. februar 2000
- fotokopije iz Dela

24) Plava ovca

- prepis humoristična lista Plava ovca (3 izvodi) (COBISS ID 1866988)

25) Poveljni članki o ilegalnem tisku

- članki iz Primorskega dnevnika, Demokracije, Il Giornale
- fotokopije iz Jadranskega Koledarja, 1952-1954
- fotokopije iz publikacije Prerez zgodovine slovenskih knjižnic in knjižničarstva na Primorskem, str. 54-65

26) Plamen

- fotokopije (COBISS ID 1868012)

27) Vali

- fotokopije, 30. april 1940 (COBISS ID 1935596)

28) Fotokopije posameznih glasil

- Kri (brez datuma)

⁶ Bivši fond "Slovenski ilegalni tisk"

- Svoboda, št 1. 1936
- Ljudska fronta marec, 1936
- Svoboda, brez datuma
- Mlada Slovenija, 20. maj 1942

29) Pregarjanje - tisk⁷

- citati iz Giornale di Udine, 22. november 1866, govor D'Annunzia, 4. maj 1919, Il Popolo di Trieste, 10. julij 1927
- dovoljenje za objavo "Našega glasa", 9. november 1925
- Slovenske pesmi 1931
- članki o preganjanju Kovačič Avgusta in drugih
- italijanski tisk o spreminjanju priimkov, 1929

30) Dekreti - poitalijančevanje priimkov

- dekreti za poitalijančenje imena:
 - Antih Giuseppe in družina v Antioi, Kobarid, 6. april 1932
 - Daneu Giovanni v Danieli, Trst, 2. januar 1930
 - Ferletic Caterina v Ferletti, Opatje Selo, 7. marec 1932
 - Montanja Giuseppe v Montagna, Dolina, 8. april 1933
 - Kojanec Stanislao v Cagnoni, Nabrežina, 4. marec 1935
 - Slavec Carlo v Salvi, Dolina, 18. julij 1933
 - Zahteve županov o pripisu poitalijančenega priimka družine Briscik
 - Zahteva repentaborskega župana o pripisu priimka Briscik poitalijančenega v Brischia 22. julija 1932
 - Zahteva zgoniškega župana o pripisu priimka Briscik poitalijančenega v Bresciani 22. aprila 1933, 32 obrazcev
 - Okrožnica (verjetno kopija) tržaških orožnikov lokalnim izpostavam, zbiranje informacij o nekaterih Slovencih 29. julij 1930
 - Dopis dolinske občine Marii Slavec o obvezni uporabi poitalijančene verzije priimka, 26. julij 1933
 - Dopis (nepodpisan) poslan funkcionarju na prefekturi Aldu Pizzagolli, ki trdi, da priimek Pertot je italijanski in ne slovenski in torej ni treba ga spreminjati, brez datuma⁸
 - Lucich Pietro in družina v Luci, dekret o poitalijančenju priimka, Trst, 23. november 1933 in sporočilo o poitalijančenju, 8. marec 1934
 - Sporočilo fašistične mladinske organizacije iz Križa, da se ni udeležil obveznega zborovanja (v dveh kopijah): na sporočilu je priimek zapisan kot Cossutta, na dokumentu italijanske vojske kot Kosuta⁹
 - Članki, 1974 verjetno iz Primorskega dnevnika, 1979 verjetno iz Piccola
 - Fotokopija odloka o spremembi priimka, Massimiliano Slokar v Solcari, 30. november 1928
 - Fotokopije dekreta o poitalijančenju družine Cehovin v Cecovini, 15. marec 1928
 - Slokar Massimiliano in družina v Solcari, 5. avgust 1926
 - pismo s prošnjo o nespremembi priimka (Fedrica Šček, Slivno, 20. april 1929)

⁷ Bivši fond brez imena o fašizmu

⁸ Po primerjavi z rokopisom, ki je shranjen v zapuščini Justa Pertota smo ugotovili, da gre za isto besedilo, avtor je torej po vsej verjetnosti sam Just Pertot. Posledično je bil tipkopis vključen v fond Justa Pertota.

⁹ Dokumenti so bili shranjeni skupaj s pripisom "Veljavnost starih priimkov", verjetno da bi prikazali, da so se na nekaterih dokumentih originalni priimki ohranjali

- Cognomi ridotti in italiano (tiskan seznam poitalijančenih priimkov iz telefonskega imenika iz Trsta) – dar novinarja Giogia Visentina

31) Vračanje priimkov v prvotno obliko

- dekret o povrnitvi priimka v prvotno obliko, Giuseppe Canziani v Kocijančič, 9. oktober 1963
- poročilo o srečanju na prefekturi, rokopis in tipkopis, 20. april 1967
- pismo Lede Jarc Dragu Pahorju z osnutkom obrazca za povrnitev priimka v prvotno obliko, 6. april 1967
- pismo uredništvu Primorskega dnevnika Igorja Komela o postopku spreminjanja priima, 4. april 1976
- potrdilo o poitalijančenju priimka Marie Kobal v Kobalti, dekret 8. februar 1935, potrdilo 8. februar 1955, in potrdilo o vrnitvi v prvotno obliko, dekret 17. januar 1952, potrdilo 19. februar 1957
- nove procedure za vračanje priimkov v prvotno obliko, oktober 1967

32) Pregarjanje

- poročilo o fašističnem preganjanju, verjetno iz leta 1926, brez avtorja

33) Dokumenti in poročila fašističnih oblasti

- poročilo orožnikov o Antoniu Daneu, 29. junij 1930
- fotokopije odloka o razpustitvi slovenskih in hrvaških društev, več izvodov, 19. julij 1927
- policijske informacije o vojaku Giuseppe Leghissa, 1942
- fotokopija odloka prefekta o spremembi priimka, Luigi Gherzel v Gherzi, 16. julij 1928
- pismo istrske prefekture tržaškemu škofu o župniku, don Francesco Sibeni, 5. januar 1934
- pismo istrske prefekture tržaškemu škofu o župniku, don Francesco Sibeni, 17. marec 1938
- pismo istrske prefekture tržaškemu škofu o župniku, don Francesco Sibeni, 7. februar 1939
- fotokopija potrdila o dobrem vedenju, Francesca Venier, 16. avgust 1929
- poročilo fašistične federacije o "slovenskem iredentizmu", 19. november 1927
- pismo policije kvesturi, ki opozarja na možnost razpustitve slovenskih društev (seznam), 11. november 1926
- pismo orožnikov kvesturi s predlogom razpustitve mladinskega krožka Prosveta iz Opčin, 11. avgust 1927
- pismo razpustitve mladinskega krožka Prosveta iz Idrije, 1. marec 1923
- kazenski odlok proti Giuseppeju Pertot, 3. november 1926
- pismo prefekture ministrstvu za notranje zadeve o razpustitvi mladinskih organizacij, 26. januar 1928
- dvojezična pravila mladinskega društva Prosveta na Opčinah, brez datuma
- pismo orožnikov kvesturi o slovenskih organizacijah, za katere bi se lahko odredilo razpustitev, 13. november 1926
- zapiski iz arhiva kvesture
- pismo državnih železnic o pomočniku Ferdinandu Krovatin, 21. september 1934
- pismo fašistične stranke sekciji v Nabrežini o prisotnosti "slovanskih elementov" v Sesljanu, 9. november 1942
- okrožnica sindikata fašističnih lekarnarjev o prepovedi uporabe slovenščine na nalepkah, 12. julij 1937
- ročni zapiski glede lekarn, 1937
- odlok za zaplembo knjige "Andrej Košuta", 2. oktober 1933

- pismo prefekta kvestorju, ponovni pregled vseh društev in združenj, ki bi jih bilo treba razpustiti, 22. september 1926
- kazenski odlok proti Angelu Metlica, 3. november 1926
- pismo ministrstva za notranje zadeve, protiitalijanske brošure, 31. maj 1940
- poštna direkcija, okrožnica o tujem osebu v javnih uradih, 14. marec 1921
- pismo orožnikov o nekaterih društvih, 31. marec 1928
- odlok proti Giuseppeju Cerkenin in plačila v korist zaporniku, februar 1941
- pismo fašistične stranke sindikatu lekarnarjev o prepovedi slovenščine, 26. junij 1937
- ministrstvo za notranje zadeve, prošnja za informacije o romanu "Vrli-Ljudie", 25. marec 1935
- ministrstvo za notranje zadeve, poizvedovanje o katoliškem ilegalnem tisku iz Jugoslavije, 31. maj 1940
- dopisovanje o zaplenjenih slovenskih knjigah, 1932, in članek iz časopisa, brez datuma, spomini na požig slovenskih knjig za Veliko noč 1921
- pismo sesljske šole devinskemu županu o ravnanju vikarja iz Šempolaja, 15. maj 1929
- seznam orožnikov slov. in hrvaških društev, 13. november 1926 (fotokopija, 4 izv.)
- okrožnica notranjega ministrstva o zaprtju ustanov, konec 1927 (fotokopija-didaskalija v angleščini spodaj)
- dokument orožnikov o delovanju Konzumnega društva v Škedenju, 28. avgust 1927
- pismo fašistične sekcije iz Nabrežine o bližnjem pogrebu lokalnega predsednika Edinosti Lupinca, 23. maj 1926
- pismo goriškega prekeka goriškemu fašističnemu tajniku o ukinitvi slovenščine na gimnaziji, 7. november 1932
- citat iz Porta Orientale 1933, str. 329
- poročilo orožnikov o šolskem izletu, 19. junij 1928
- poročila fašistične sekcije iz Tolmina o šoli, oktober 1928
- poročilo fašističnega tajnika iz Cerklje o otrocih, ki se nočejo obleči v Balille, 11. maj 1927
- pismo šolskega nadzornika o nezadostnem fašističnem delovanju med mladimi, 6. februar 1931
- dvojezično vabilo na gostovanje tržaške Čitalnice v Postojni, 1923¹⁰
- dopis goriških fašistov o slovenskem petju, 17. september 1930
- prepis okrožnice notranjega ministrstva o kulturnih ustanovah, 21. julij 1927
- pismo MVSN iz Trsta o železničarju Gergic Giuseppe, ki prosi za vrnitev v Julijsko krajino, 4. januar 1930
- pismo prefekta devinsko-nabrežinskemu županu o možni premestitvi župnika, 11. januar 1929
- okrožnica goriške kvesture o zaplembi knjige »Andrej Košuta«, 2. oktober 1933 (iz razstave London 1915-Osimo 1975)
- gradivo o sodstvu v Zadru poslano ministrstvu za sodstvo iz Trsta, 9. april 1925
- prepis pisma prefekta o komunističnem delovanju, 26. februar 1938
- pismo orožnikov o mladinskem društvu Prosveta, 11. avgust 1927
- pismo prefekta o razpustu slovenskih organizacij, 26. januar 1928
- pismo prefekta o zaplembi časopisa »Naš glas«, 16. november 1928

¹⁰ Vabilo je v tem fondu, ker je v tistih letih tržaška čitalnica iz Svetega Jakoba večkrat gostovata po številni Primorski, fašistične oblasti pa so ji večkrat prepovedale nastop. Glej Turk L. (ur): Sv. Jakob. Zgodovinski razlgedi po življenju Slovencev v tržaškem delavskem okraju, Trst, Založništvo tržaškega tiska, 1980.

- pismo prefekta uredniku »Našega glasa«, naj pošlje izvod časopisa tudi v Rim, 20. september 1927
- dovoljenje kvestorja za kolesarsko dirko, 24. julij 1923
- okrožnica ministrstva za notranje zadeve glede slovanskih društev, 19. julij 1927
- pismo prefekta o odvzemu funkcije odgovornemu uredniku Edinosti, 4. september 1928
- pismo reške kvesture o knjigi o slovenskih šolah, 7. november 1929

Fasc. 5

34) Poročila o preganjanju po krajih

- požgane hiše in vasi 1918-1941 nepopoln seznam
- poročilo Krajevnega narodno osvobodilnega odbora, odsek za prosveto Devin, 4. november 1945
- poročilo preganjanja slovenskih rodoljubov v Škednju 1918-1945
- poročilo, Sv. Ivan pri Timavu, 5. september 1945
- premestitev občine v Mavhinjah in poročilo novega župana o premestitvi prejšnjega župana, 1926
- poročilo okraja Nabrežina, brez datuma
- kronika naše kalvarije pod Italijo (tipkopis, pričevanje Srečka Rejca, župnik v Nabrežini)
- poročilo izrednega komisarja za občino Devin, 1926
- nepopoln seznam požganih hiš in asi 1918-1941
- poročilo o sestanku med devinskim županom in gospodom Pless Leopoldom, ki protestira, ker je bil vključen v seznam nevarnih oseb, 24. marec 1927
- poročilo Krajevnega narodno osvobodilnega odbora, odsek za prosveto Gabrovec, 25. avgust 1945
- poročilo Krajevnega narodno osvobodilnega odbora, odsek za prosveto Šempolaj, 24. avgust 1945
- poročilo preganjanja v Cerovljah, brez datuma
- poročilo preganjanja v Prečniku, 27. avgust 1945, in seznam ljudi ki so zapustile Prečnik po letu 1918
- poročilo preganjanj v Nabrežini, 11. september 1945 (3 izv.)
- pričevanja iz Nabrežine
- seznam preganjanj v Nabrežini, 1918-1941 ter od 1941 do konca vojne
- kronike o preganjanjih iz Mavhinj, Vižovlj, Lom, Samatorce, Slivnega¹¹
- poročilo krajevnega NOO Jamlje, 3. september 1945
- poročila iz Saleža, avgust 1945
- poročilo krajevnega NOO Sesljan, 6. september 1945
- statistike in pričevanja iz Praprota, brez datuma
- poročila iz Zgonika, brez datuma
- poročila okraja Opčine, 14. september 1945
- poročilo okraja Sežana, 17. september 1945
- poročilo okraja Kanal, 4. oktober 1945
- poročilo okraja Milje-Dolina, 5. oktober 1945
- poročilo iz Rocola, 12. oktober 1945

¹¹ Na mapi je zapisano Mavhinje - Vižovlje - Lome - Samatorca - Trnovca - Devin, v mapi Trnovce in Devina ni bilo, prisotno pa je pričevanje iz Slivnega

- zemljevid Istre z označenimi kraji, kjer so fašisti požigali hrvaške kulturne ustanove
- vprašalnik za priče zatiranja in poziv k sodelovanju, brez naslova (več izv.)
- poročilo iz Nabrežine, 14. avgust 1951
- skupni pregled in zaključek, 1945-1946

35) Preganjanje - Goriška

- pismo podprefekta iz Tržiča o razpustu Telovadnega društva, 20. julij 1926
- pismo goriških orožnikov o slovenskih društvih, 5. marec 1926
- iz arhiva kvesture- najhujši politični prekrški na Goriškem 1927-1930
- pismo goriških orožnikov o slovenskem dramatičnem društvu v Gorici, 18. avgust 1926
- pismo Posebnega sodišča, ki prosi informacije o razpustu dijaškega društva Adria, 20. maj 1930
- obtožba proti Milanu Braida in Valentinu Orelu, 3. marec 1922
- zapiski o preganjanju v Gabrjah, 1945-1946
- zapiski o preganjanju na Vrhcu Sv. Mihaela, 1945-1946
- zapiski o preganjanju na Dolu, september 1945
- zapiski o preganjanju v Sovodnjah, september 1945
- zapiski o preganjanju v raznih krajih na Goriškem, 1945-1946

36) Preganjanje duhovnikov

- opomin župniku Josipu Križmanu, 7. januar 1935
- prošnja devinsko-nabrežinskega župana za informacije o župniku Carlu Prandiju in odgovor fašistov iz Centalla (Cuneo), januar-februar 1935
- dopisovanje o župniku Francescu Sibeniju 1936-1939
- poročila orožnikov o župniku Andreju Zinku, februar-april 1930
- zapiski političnih poročil, 1936
- Il Piccolo di Trieste, 24. januar 1931
- Il Piccolo di Trieste, 17. maj 1934
- vabilo na cerkveno slovesnost, 9.-12. avgust 1928
- pismo župnika Stante nabrežinski občini o "Te deum" ob podpisu konkordata med Cerkvijo in Italijo, 16. februar 1929
- pismo nabrežinskega župana o premestitvi župnika Vodopivca, 15. november 1928

37) Postopki in preganjanje proti posameznikom

- odredba o selitvi v Trstu, Coretti Aima, 18. december 1943
- kazenski postopki zaradi nedovoljenega zborovanja v Miljah, 3. november 1926, proti: Metlica Angelo, Cergol Giuseppe, Pahor Romano, Pechiarich Mario, Cergol Natale, Scaria Lorenzo
- poročilo devinskega župana prefektu o odhodu župnika Giuseppeja Vodopivec, 2. februar 1929
- pismo devinskega župana župniku Antoniu Gerbez ob volitvah 1929, 18. marec 1929
- dopisovanje občine Devin-Nabrežina o protiitalijanskem delovanju župnika Vincenza Stanta v Šempolaju, 1929-1930
- članek iz časopisa o župniku iz Šempolaja, brez datuma, brez naslova časopisa
- dopis fašistične sekcije iz Nabrežine o Stanti, 13. januar 1929
- opomin devinsko-nabrežinske občine Francescu Bertotti, 18. december 1939

- srečanje devinskega župana z Leopoldom Pless, ki se pritožuje, ker je bil vključen v seznam nevarnih oseb, marec 1927
- dopisovanje o Ferdinandu Krovatin, 1934
- informacije o osebi Francesca Venier, 16. avgust 1929
- dopis družbe Cosulich za konfiniranca Ivana Starc (Giovanni Stari), 10. december 1931
- seznam zaporov v Italiji, 1918-1941 (iz zapuščine Zorka Jelinčiča)
- pismo princa Torre e Tasso o odslovitvi dveh slovenski delavcev (Tercion Alfonso, Leghissa Giovanni), 31. oktober 1929, in pismo nabrežinskega župana v podporo staremu fašistu ki išče službo, 5. november 1929
- pismo orožnikov o slovenskih pevcih, seznam, 9. junij 1940
- dokumenti o Andreju Zerial, avgust-oktober 1929
- seznam procesov pred posebnim sodiščem
- poizvedovanje orožnikov o Stanislavu Malalan, 14. februar 1937
- fotokopije iz slovenskega dnevnika, pomlad 1940, nagrada za prijavo Tigrovcev, ki so zbežali v Jugoslavijo
- razglednica konfiniranca, brez datuma
- zapiski konfiniranca

38) Seznamei zaplenjenih in nedovoljenih knjig

- 3 seznamei zaplenjenih in nedovoljenih knjig, brez avtorja in datuma
- dopisovanje med orožniki in goriško občinsko knjižnico o zaplenjenih knjigah, 7. december 1932
- pismo orožnikov o knjižnici duhovnika v Ajdovščini, 24. marec 1935

39) Razna pričevanja in poročila

- Štempiharji-Danilo Benčina, brez datuma
- predlogi za asimilacijo "tujerodcev" v pokrajini istra-Teodoro Sala, Jadranski koledar 1974
- poročila o zatiranju Slovencev v Italiji med vojnama, nepopolna, brez datuma in avtorja
- nacionalno vprašanje na Primorskem (med obema vojnama) - Politična skupina mladinskega krožka Gorica, avgust 1977
- tipkopis v italijanščini o raznih oblikah fašističnega preganjanja
- spomini na dijaško društvo »Zora«, nepodpisano, 1978
- zapiski o 1. Tržaškem procesu in Tigru (ena stran, nepopolna), brez datuma
- zapiski o delovanju Ivana Regenta, dve strani, zbrano 1951
- Pivka med vojnama¹²
- Sul finanziamento della guerra fascista, članek iz »Italia contemporanea« 1985
- prispevek za proučevanje zgodovine slovenskega protifašističnega gibanja v Trstu v letih 1937-1941
- zapiski o Julijski krajini pod fašizmom, nepopolni, brez datuma
- pričevanje iz Mavhinj, brez datuma, nepopolno

40) Časopisni članki o požigih, preganjanju in spreminjanju imen

- Primorski dnevnik, 1952-1997
- Il Piccolo, 1997
- Meridiano, 1979, 1985, 1986
- fotokopije iz Jadranskega koledarja, 1961

¹² Posredovala Lida Turk 6.5.2006

- Goriška straža, 1928
- Edinost, 1928
- Novi Matajur, 1992
- Delo, 1979 in 1981
- Primorske novice, 1992
- Hrvaški časopis, naslov in leto nečitljiva

Fasc. 6¹³

41) Lepaki

- reprodukcije prepovedi (raba izključno italijanskega jezika ipd.)

42) Seznami preganjencev

- seznami obsojencev in preganjencev
- seznami ubitih 1918-1941
- kronike preganjanja
- žrtve nasilja v Julijski krajini

43) Preganjanje - razno

- izjave raznih italijanskih političnih voditeljev o Slovencih
- proglas generala Petitti di Roreto, november 1918
- zapiski o sestankih in sklepih fašističnih oblasti na škodo Slovincem
- citat iz Rivista geografica italiana 1916
- ročni zapiski

44) Časopisni članki (1976-2001)

- članki iz: Dela, Primorskega dnevnika, Primorskih novic, TV15, Mariborskega večera, Gospodarstva
- nadaljevanka iz Primorskega dnevnika: Po primorskih emigrantskih kolovozih (1976)

45) Seznam italijanskih državljanov, ki so se preselili v Jugoslavijo

- fotokopija seznama italijanskih državljanov, ki so se preselili v Jugoslavijo v obdobju med obema vojnama

46) Seznam kazenskih obsodb 1930 na Reki

- fotokopija seznama obsodb – **ZALOŽENO, TRENUTNO NEDOSTOPNO**

47) Prispevki o zgodovini emigracije

- Andrej Rejec: Boj za zemlji primorskih kmetov
- Desetletno delovanje primorske emigracije (original in reprodukcija)
- Bruno Hartman: Primorci in slovenska kultura v Mariboru med vojnama
- Dušan Tumpič: Skoj i emigrantska istarska omladina
- Andrej Vovko: Petdesetletnica ustanovitve Orjema, tipkopis s popravki

48) Biografije

¹³ Bivši fond "Emigracija" in posamezni dokumenti

- izbor člankov iz revije Svobodna misel : tv-15 (2 kuverti)
- drugi dokumenti: rokopis V Ameriko so odšli (družina Milič), Bistrenica (6.8.1977), reprodukcija dokumenta o bivanju tujcev v Italiji (Soggiorno degli Stranieri in Italia) na ime Domenica Kraljc, 29. marec 1930.

49) Akademski športni klub Primorje, Ljubljana

- vabilo na plesne vaje (7. oktober 1926)
- odhodki in izdatki (verjetno za leto 1928)
- sestava ljubljanskega nogometnega podsaveza dne 15. julija 1934
- izbor člankov o nogometnih tekmah
- reprodukcije 2 skupinskih fotografij (fotokopije)

50) Emigrantska društva

- seznam emigrantskih društev iz Julijske krajine med dvema vojnama v Jugoslaviji, tipkopolis, brez datuma
- proračun za podporo za študij jugoslovanske omladine v Italiji in Avstriji (1921), reprodukcija
- spomini Andreja Vojka (?) o delovanje Orjem-a
- dopisi: pismo Udruženja jugoslovanske akademske omladine iz Primorja (16. december 1920), pismo Deželni vladi za Slovenijo (18. december 1920), pismo Mariu Krmpotiču (1920?), spomini Zorke Kosovel o slovenskih društvih v Itsri do leta 1930, pismo Ivanu Mariji Čok (28. april 1940), Jugoslovanski odbor iz Italije (8. februar 1941)
- gradivo o glasilu Istra
- kratek opis o slovenski in hrvaški emigraciji v italijanščini in o primorskem emigrantskem gibanju

Fasc. 7¹⁴

51) Časopisni članki iz slovenskega tiska

- Naši razgledi, 1986-1989
- Primorski dnevnik, 1957-2001
- TV15, 1979-1989
- Primorske novice, 1981-1992
- Novi list, 1986-1994
- Delo, 1967-1996
- Svobodna misel, 1992

52) Časopisni članki iz italijanskega tiska

- Oggi illustrato, 1968
- Il meridiano, 1974-1990
- L'Unità, 1976, 1986
- Patria, 1972-1977
- Historia, avgust 1976
- časopis brez naslova in datuma

¹⁴ Gradivo shranjeno v škatli brez naziva.

53) Brošure in knjižice

- poštne znamke proti jetiki, 1933
- poletni vozni red avtomobilskih prevozov, poletje 1929?
- Il Nuovo Libro del Soldato, 1927 (nepopolno)
- Cantata Trieste, spored ženskega fašističnega pevskega zbora v Trstu, 1934 (COBISS ID 9028844)
- Canti della patria e della Rivoluzione, a cura del Collegio Magistrale della Gioventù Italiana del Littorio, Videm, 1939 (COBISS ID 9029100)

54) Govori slovenskih poslancev v rimskem parlamentu in drugi zapisniki iz parlamenta

- Josip Vilfan, 7. junij 1924, 13. junij 1924
- Engelber Besednjak, 18. december 1924, 13. maj 1926, 15. maj 1926, 23. marec 1927
- Uradni list Kraljevine Italije z odlokom o prepovedi rabe tujih imen, 8. marec 1928
- zapisniki sej poslanske zbornice

55) Osebni dokumenti in potrdila

- italijanski potni list, 1931
- knjižica političnega konfiniranja na Ponzi, 1939
- vojaška knjižica, 1926
- delavske bukvice, 1927
- izkaznica za uporabo vlakov, 1929
- osebna izkaznica, 1941
- fotokopija notranjega potnega lista, 1920
- domovnica iz Podgore, 1921? (letnica je slabo čitljiva)
- fotokopija in original domovnice občine Vrabče, 1921
- imenovanje za ključarja cerkve Sv. Roka na Beki, 1925
- fotokopija potrdila o izpitu za poučevanje, Tolmin 1923
- fotokopija opomina za plačilo davka, 1938
- dopis odvetnika o nepremičninski zadevi, 1924
- fotokopija osebne izkaznice, 1921
- fotokopija vozniške izkaznice
- fotokopija domovnice občine Ocizla-Klanec
- fotokopija potrdila predaji fašistični stranki v Opatje Selu zlatega prstana, 1936
- fotokopija potrdila o plačilu davkov, 1938
- fotokopija osebne izkaznice, 1936
- fotokopija domovnice občine Doberdob, 1921
- fotokopija domovnice občine Doberdob, 1921
- izkaznica Federazione nazionale fascista del commercio, 1932
- libretto del Premilitare, 1937

56) Osnutki člankov za Jadranski koledar in drugi članki

- prepis članka iz Il Piccolo di Trieste, 11. januar 1934, o ljudskem štetju 1931
- narodno statistični pregled, Vinko Zorman ali Vilko Begus, brez datuma
- orjunaši na sodišču, članek iz Kornike, 37, 1989
- osnutki člankov za Jadranski koledar: O slovenskih-italijanskih kulturnih stikih na Primorskem (1900-1940), Mara Poldini Debeljuh, 1972, Upravna reorganizacija Julijske

- krajine iz leta 1923, Milica Kacin-Wohinz, 1976 (samo prva stran), Nekaj ugotovitev o koprskih zaporih, Vid Vremec, 1979, Petdeset let po volitvah leta 1924, Milan Bolčič, 1924
- politične razmere v Evropi po prvi svetovni vojni, brez avtorja in datuma

57) Fotokopije o kulturnem-gledališkem delovanju za časa fašizma

- vabilo na družinsko zabavo športnega kluba Magdalena spodnja, 14. februar 1925
- članek iz Edinosti, 12. julij 1924
- pravila društva Prosveta, brez datuma
- vabila na predstavi dramatičnega odseka ljudske knjižnice v Nabrežini, 1921 in 1922
- članka iz časopisja (naslov ni naveden) o delovanju mladinskega društva Rocol, 26. januar 1927 in 3. maj 1927
- prošnja Milana Bolčiča za glasilo »Naš glas«, brez datuma
- dovoljenje za izdajanje glasila »Naš glas«, 9. november 1925
- izkaznica mladinskega društva »Plamen« v Škednju, 1925
- del zapisnika dijaškega sestanka, 10. oktober 1924
- izkaznica športnega društva Adria, 1925
- vabilo na Cankarjeve dneve, december 1921
- vabilo na vsedijaški izlet na Triglav, brez datuma
- poziv dijaškega ferijalnega saveza, brez datuma
- članska izkaznica Romana Pahorja, mladinsko društvo »Šparta« v Škedju, 1925
- fotokopija koledarja Mohorjeve družbe 1926 - fotografija je iz leta 1925

58) Športno delovanje na Kolonkovcu in štempiharji

- razna pričevanja v ital. in slov. o športnem delovanju na Kolonkovcu in štempiharjih

Fasc. 8 TIGR

59) Spomini na delovanje TIGR-ovcev

- pričevanje Vladka Kogoja
- pričevanje Draga Žerjale
- spomini na delovanje Tigrovcev (napisal Vladko Kogoj): Slavko Bevk, Rudi Uršič, Zorko Jelinčič, Anton Majnik, France Bevk, Franc Drole, Kati Lenar, Jernej Luznik, Gabrijel Peternej, Pavlica Stucin-Rusarjeva
- članek Antona Rutarja
- pričevanje o atentatu na tiskarno Il Popolo di Trieste leta 1930, brez podpisa

60) Biografski podatki

- članki iz časopisov, biografije tigrovcev
- osnovne informacije o Milovanu Zelenu in Toniju Žablju

61) Zapiski in razno

- razni zapiski (rokopisi in tipkopisi)
- prva stran "Il Popolo di Trieste" o požigu treh šol na Krasu. 5. marec 1930
- sezname listov in brošur (po 1936) in časopisov (po 1918)
- spomenica o narodnorevolucionarni organizaciji TIGR, tudi floppy-disk
- vabilo za postavitve spominske plošče na Nanosu pri Vojkovi koči, 4. september 1994
- pravila in prijavnica Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske

- listek z geslom ob volitvah 1921 ali 1924
- časopisne polemike

62) Glasila

- Ljudska fronta: glasilo narodno revolucionarne org. Julijske krajine, marec 1936 (več kopij)
- Osnutek platnice Milka Bambiča za ilegalno glasilo OBZOR (gl. COBISS ID=10091244)

63) Študije in referati

- govor Lide Turk ob predstavitvi knjige "Tigrova sled"
- Milica Kacin-Wohinz, Narodno-revolucionarno gibanje na Primorskem v luči politike in taktike komunistične stranke Italije, iz knjige Elementi revolucionarnosti v političnem življenju na Slovenskem, Ljubljana, 1973
- Boža Škoberne, Je zdaj to zgodovinska resnica?, Borec, št. 10 (1984)
- Bojan Štih, recenzija knjige Dorčeta Sardoča Tigrova sled, Borec 10, oktober 1984
- osnutek poglavja "Okameneli trenutki" iz romana Tigr (delovni naslov) Janka Perata, tipkopis iz leta 1974¹⁵

64) Povojni članki o TIGRu

- članki iz: Primorski dnevnik, Primorske novice, TV-15, Mladika, Delo, Novi List

PODATKI O GRADIVU

vir

lastna zbirka

obseg

7 arhivskih škatel

stanje

Gradivo je v dobrem stanju. Poškodovana je le številka italijanske športne revije v mapi o Akademskem športnem klubu Primorje.

opombe

Fond vsebuje gradivo, ki je bilo prvotno razdeljeno v razne manjše zbirke, "Italijanski legalni tisk", "Fašistične organizacije", "Atentat na Mussolinija 1938", "Upor v Marezigah", "Fašistični zakoni", fondu brez imena ter v fondu "Emigracija". Upoštevajoč skromno količino gradiva, ki so ga vsebovale zbirke, je bila smotrnejša ureditev gradiva v sklopu enotnega fonda.

bibliografija

Kacin Wohinz M., Verginella M.: Primorski upor fašizmu 1920-1941. Slovenska matica, 2008, Ljubljana.

avtor in datum popisa

Štefan Čok in Martina Humar, december 2015 - marec 2016

¹⁵ Roman je izšel z naslovom Golo upanje leta 1976.